לעולם יכנס אדם בכי טוב. [א] מדקדק ר"ת מדמקדיס כניסה ליציאה דבנכנס מעיר אחרת אייריי [ב] מדיליף בריש פסחים (דף ד. וסס) [ג] מאברהם דמעברא סגי לזרוז מצות דכתיב וישכם אברהם בבקר ודלמא משום כי טוב הוא דלא דלא הסיס אלא ודאי מצינו לא שייך למימר שיצא בכי טוב שנאמר [1] ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר ת"ר דבר בעיר כנס רגליך שנאמר ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר ואומר [2] לך עמי בא בחדריך וסגור דלתיך בעדך ואומר [3] מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה מאי ואומר וכי תימא ה"מ בליליא אבל ביממא לא תא שמע לך עמי בא בחדריך וסגור דלתיך וכי תימא ה"מ [היכא] דליכא אימה מגואי אבל היכא דאיכא אימה מגואי כי נפיק יתיב ביני אינשי בצוותא בעלמא טפי מעלי ת"ש מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה אע"ג דמחדרים אימה מחוץ תשכל חרב [4] רבא בעידן רתחא הוי סכר כוי דכתי' [4] כי עלה מות בחלונינו ת"ר רעב בעיר פזר רגליך שנא' [5] ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה [לגור] (ויגר) שם ואומר [6] אם אמרנו נבא העיר והרעב בעיר ומתנו שם מאי ואומר וכי תימא ה"מ היכא דליכא ספק נפשות אבל היכא דאיכא ספק נפשות לא ת"ש [6] לכו ונפלה אל מחנה ארם אם יחיונו נחיה ת"ר דבר בעיר אל יהלך אדם באמצע הדרך מפני שמלאך המות מהלך באמצע הדרכים דכיון דיהיבא ליה רשותא מסגי להדיא שלום בעיר אל יהלך בצדי דרכים דכיון דלית ליה רשותא מחבי חבויי ומסגי ת"ר דבר בעיר אל יכנס אדם יחיד לבית הכנסת שמלאך המות מפקיד שם כליו וה"מ היכא דלא קרו ביה דרדקי ולא מצלו ביה עשרה ת"ר כלבים בוכים מלאך המות בא לעיר כלבים משחקים אליהו הנביא בא לעיר וה"מ דלית בהו נקבה: יתיב רב אמי ורב אסי קמיה דר' יצחק נפחא מר א"ל לימא מר שמעתתא ומר א"ל לימא מר אגדתא פתח למימר אגדתא ולא שביק מר פתח למימר שמעתתא ולא שביק מר אמר להם אמשול לכם משל למה הדבר דומה לאדם שיש לו שתי נשים אחת ילדה ואחת זקינה ילדה מלקטת לו לבנות זקינה מלקטת לו שחורות נמצא קרח מכאן ומכאן אמר להן אי הכי [3] אימא לכו מלתא דשויא לתרוייכו [7] כי תצא אש ומצאה קוצים תצא מעצמה שלם ישלם המבעיר את הבערה אמר הקב"ה עלי לשלם את הבערה שהבערתי אני הציתי אש בציון שנאמר [8] ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה ואני עתיד לבנותה באש שנאמר [9] ואני אהיה לה חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה שמעתתא [3] פתח הכתוב בנזקי ממונו וסיים בנזקי גופו לומר לך אשו משום חציו: [10] ויתאוה דוד ויאמר מי ישקני מים מבור בית לחם אשר בשער ויבקעו שלשת הגבורים במחנה פלשתים וישאבו מים מבור בית לחם אשר בשער [וגו'] מאי קא מיבעיא ליה אמר רבא אמר ר"נ טמון באש קמיבעיא ליה אי כר' [7] יהודה אי כרבנן ופשטו ליה מאי דפשטו ליה רב הונא אמר גדישים דשעורים דישראל הוו דהוו מטמרי פלשתים בהו וקא מיבעיא ליה מהו להציל עצמו בממון חבירו שלחו ליה [3] [א] אסור להציל עצמו בממון חבירו אבל אתה מלך אתה [3] [ומלך] [ו] פורץ לעשות לו דרך ואין מוחין בידו ורבנן ואיתימא רבה בר מרי אמרו גדישים דשעורין דישראל הוו וגדישין דעדשים דפלשתים [ח] וקא מיבעיא להו [ט] מהו ליטול גדישין של שעורין דישראל ליתן לפני בהמתו על מנת לשלם גדישין של עדשים דפלשתים שלחו ליה [11] חבול ישיב רשע גזילה ישלם אע"פ שגזילה משלם רשע הוא אבל אתה מלך אתה ומלך פורץ לעשות לו דרך ואין מוחין בידו בשלמא למאן דאמר לאחלופי היינו דכתיב חד קרא [12] ותהי שם חלקת השדה מלאה עדשים וכתיב חד קרא [13] ותהי חלקת השדה מלאה שעורים אלא למאן דאמר למקלי מאי איבעיא להו להני תרי קראי אמר לך דהוו נמי גדישים דעדשים דישראל דהוו מיטמרו בהו פלשתים בשלמא למאן דאמר למקלי היינו דכתיב [14] ויתיצב בתוך החלקה ויצילה אלא למ"ד לאחלופי מאי ויצילה דלא שבק להו לאחלופי בשלמא הני תרתי היינו דכתיב תרי קראי אלא

[ט] לעולם יכנס אדם בכי טוב שנאמר [1] ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר ת"ר דבר בעיר כנס רגליך שנאמר ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר ואומר [2] לך עמי בא בחדריך וסגור דלתיך בעדך ואומר [3] מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה מאי ואומר וכי תימא ה"מ בליליא אבל ביממא לא תא שמע לך עמי בא בחדריך וסגור דלתיך וכי תימא ה"מ [היכא] דליכא אימה מגואי אבל היכא דאיכא אימה מגואי כי נפיק יתיב ביני אינשי בצוותא בעלמא טפי מעלי ת"ש מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה אע"ג דמחדרים אימה מחוץ תשכל חרב [4] רבא בעידן רתחא הוי סכר כוי דכתי' [4] כי עלה מות בחלונינו ת"ר רעב בעיר פזר רגליך שנא' [5] ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה [לגור] (ויגר) שם ואומר [6] אם אמרנו נבא העיר והרעב בעיר ומתנו שם מאי ואומר וכי תימא ה"מ היכא דליכא ספק נפשות אבל היכא דאיכא ספק נפשות לא ת"ש [6] לכו ונפלה אל מחנה ארם אם יחיונו נחיה ת"ר דבר בעיר אל יהלך אדם באמצע הדרך מפני שמלאך המות מהלך באמצע הדרכים דכיון דיהיבא ליה רשותא מסגי להדיא שלום בעיר אל יהלך בצדי דרכים דכיון דלית ליה רשותא מחבי חבויי ומסגי ת"ר דבר בעיר אל יכנס אדם יחיד לבית הכנסת שמלאך המות מפקיד שם כליו וה"מ היכא דלא קרו ביה דרדקי ולא מצלו ביה עשרה ת"ר כלבים בוכים מלאך המות בא לעיר כלבים משחקים אליהו הנביא בא לעיר וה"מ דלית בהו נקבה: יתיב רב אמי ורב אסי קמיה דר' יצחק נפחא מר א"ל לימא מר שמעתתא ומר א"ל לימא מר אגדתא פתח למימר אגדתא ולא שביק מר פתח למימר שמעתתא ולא שביק מר אמר להם אמשול לכם משל למה הדבר דומה לאדם שיש לו שתי נשים אחת ילדה ואחת זקינה ילדה מלקטת לו לבנות זקינה מלקטת לו שחורות נמצא קרח מכאן ומכאן אמר להן אי הכי [3] אימא לכו מלתא דשויא לתרוייכו [7] כי תצא אש ומצאה קוצים תצא מעצמה שלם ישלם המבעיר את הבערה אמר הקב"ה עלי לשלם את הבערה שהבערתי אני הציתי אש בציון שנאמר [8] ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה ואני עתיד לבנותה באש שנאמר [9] ואני אהיה לה חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה שמעתתא [3] פתח הכתוב בנזקי ממונו וסיים בנזקי גופו לומר לך אשו משום חציו: [10] ויתאוה דוד ויאמר מי ישקני מים מבור בית לחם אשר בשער ויבקעו שלשת הגבורים במחנה פלשתים וישאבו מים מבור בית לחם אשר בשער [וגו'] מאי קא מיבעיא ליה אמר רבא אמר ר"נ טמון באש קמיבעיא ליה אי כר' [7] יהודה אי כרבנן ופשטו ליה מאי דפשטו ליה רב הונא אמר גדישים דשעורים דישראל הוו דהוו מטמרי פלשתים בהו וקא מיבעיא ליה מהו להציל עצמו בממון חבירו שלחו ליה [3] [א] אסור להציל עצמו בממון חבירו אבל אתה מלך אתה [3] [ומלך] [ו] פורץ לעשות לו דרך ואין מוחין בידו ורבנן ואיתימא רבה בר מרי אמרו גדישים דשעורין דישראל הוו וגדישין דעדשים דפלשתים [ח] וקא מיבעיא להו [ט] מהו ליטול גדישין של שעורין דישראל ליתן לפני בהמתו על מנת לשלם גדישין של עדשים דפלשתים שלחו ליה [11] חבול ישיב רשע גזילה ישלם אע"פ שגזילה משלם רשע הוא אבל אתה מלך אתה ומלך פורץ לעשות לו דרך ואין מוחין בידו בשלמא למאן דאמר לאחלופי היינו דכתיב חד קרא [12] ותהי שם חלקת השדה מלאה עדשים וכתיב חד קרא [13] ותהי חלקת השדה מלאה שעורים אלא למאן דאמר למקלי מאי איבעיא להו להני תרי קראי אמר לך דהוו נמי גדישים דעדשים דישראל דהוו מיטמרו בהו פלשתים בשלמא למאן דאמר למקלי היינו דכתיב [14] ויתיצב בתוך החלקה ויצילה אלא למ"ד לאחלופי מאי ויצילה דלא שבק להו לאחלופי בשלמא הני תרתי היינו דכתיב תרי קראי אלא

כבי טוב. בעוד חמה זורחת ילין במלון ולא ימתין עד שתחשך ולבקר לא ישכים לצאת עד שיאיר. כי טוב ליצנא מעליא אתור כי טוב כלומר טוב הוא לצאת בו ולינכנס בו מפני המזיקין והליסטין: **תרב.** חרבו של מלאך המות: **אימה.** איימת מות של מלאך ולא בגלוי כל כך: **רתחא.** דבר: **סכר כוי.** סתם מלונות: **אם אמרנו כו'.** בתרגומא אנשים מלוערים: **דלית ספק נפשות.** במקום שמגלה שם: **פא שמע.** ומיפיה דקרא ועתה לכו ונפלה אל מחנה ארם שם אם יחיונו נחיה וגו': **וה"מ דליכ נבו נקבה.** דהתם משום נקבה הוא דעבדי: **דשוויא לתרוייכו.** אגדתא ושמעתתא בדבר אחד ושניכם שוין בה שתמצלו ותחפצו בה: **כי מעלא מעלמה.** אנחנו גרמנו לו שקלקלנו והבטיח הקב"ה לשלם כאילו הוא הבעירה: **פתח הכתוב בנזקי.** שהזיק ממונו דכתיב כי תצא אש ומצאה מעצמה שהליץ בתוך שלו והלהבה ודלקה בתוך של חבירו: **וסיים בנזקי גופו.** שקרא מבעיר בידים: **משום חציו.** חזרק חץ שמזיק למרחוק דאיהו גופיה עביד הכא אמי איהו גופיה עביד ונפקא מייתיה לחייבו בד' דבריה אם הוזק בה אדם כדאמרינן בפ"ב (דף כג.): **אשר בשער.** סנהדרין זקני השער: **טמון באש קמיבעיא ליה.** מעשה בא לפניו במחנה שארפו אנשיו גדיש של ישראל ונלך לשאול הלכה אם חייבין לשלם כלים הטמונים בתוכו כר' יהודה או פטורין כרבנן: **גדישין דשעורין הוו.** אקרא אמיך דכתיב [8] ותהי חלקת השדה מלאה שעורין: **מנך פורץ.** גדר שדה אחרים לעשות לו דרך ולאוכלוסין שלו דאמרי' בב"ב (דף ק:) דרך המלך אין לה שיעור: **מלאה שעורים לו'.** בדברי הימים: **מלאה עדשים.** בספר שמואל: **ויצילה.** שלא ישרפוה הואיל ואסור להציל את עצמו בממון חבירו: ה"ג

[ג] (דבפרק הכונס) [דכאן] משמע דטעם הוי משום מזיקין דמפיק ליה (התם) [הכא] מלא תצאו איש מפתח ביתו וקרא משום מזיקין קא מזהיר דמפקינן מניה (התם) [הכא] כיון שניתן רשות למשחית וכו', ולפי זה אפילו מעירו אדם צריך ליזהר שיצא בכי טוב, והא דנקט כניסה תחילה. תוס' פסחים נ ע"ש ד"ה כניסה. נראה לפרש. ר"פ. **[ד]** גבי בור. ר"פ. **[ה]** דנקט עליה תחילה. תוס' פסחים שם. אע"ג שיורד קודם שעולה. ר"פ. **[ו]** ועוד דשני נעריו היו עמו. תוס' פסחים ד ע"ש ד"ה שנאמר. **[ז]** ונראה שפשוט להם [להתוס'] שיכול להציל על מנת לשלם ושלא מדעת הבעלים. רשב"ם. דמילתא דפשיטא היא דאין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש אלא שלש עבירות. לש"ס. הגנ עצמך, מי שהיה במדבר ומת בצמא ומצא קיתון מים של חבירו ימות ואל ישתה ואפילו על מנת לשלם כו', אלא ודאי להציל עצמו על מנת לשלם פשיטא, וכי לא שלחו ליה מותר ע"מ לשלם. מאי דפשיטא ליה ולא מיבעיא ליה כלל מאי שלחו ליה. שו"ת הרשב"ש מ"ד סי' ח. **[ח]** דאי הוה שרי לאיחלופי היו נוטלין ממנו, שכך דרך במלחמה שכל מה שיש צורך למלך עצמו אין מניחין ליחיד לזכות. הרא"ש מגרמשא בשטמ"ק.

עין משפט נר מצוה

נד א מיי' פ"ח מהלכות מוכר ומקיק הלכה (ח) ב ג סמג עשין עח טוש"ע ח"מ סימן שפח סעיף ב: **נה ב** מיי' פ"ה מהל' מלכים הלכה ג:

תורה אור השלם

1. וְלִקְרֹתָם אֲגֻדַּת אַזּוֹב וּטְבַלְתָּם בַּדָּם אֲשֶׁר בַּסַּף וְהִזִּיתֶם אֶל הַמִּשְׁקוּף וְאֶל שְׁתֵּי הַמְּזוּזֹת מִן הַדָּם אֲשֶׁר בַּסַּף וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר:
שמות יב כב
2. לֵךְ עַמִּי בֹּא בְחַדְרֶיךָ וּסְגֹר דַּלְתְּךָ בַּעֲדֶךָ חְבִי כְמְעַט רֶגַע עַד יַעֲבֹר זָעַם:
ישעיהו כו כ
3. מֵחוּץ תְּשַׁכֵּל חָרֶב וּמֵחְדָרִים אֵימָה גַּם בַּחוּר גַּם בְּתוּלָה יוֹנֵק עִם אִישׁ שֵׂיבָה:
דברים לב כה
4. כִּי עָלָה מָוֶת בְּחַלּוֹנֵינוּ בָּא בְאַרְמְנוֹתֵינוּ לְהַכְרִית עוֹלֵל מִחוּץ בְּחוּרִים מֵרְחֹבוֹת:
ירמיהו ט כ
5. וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה לָגוּר שָׁם כִּי כָבֵד הָרָעָב בָּאָרֶץ:
בראשית יב י
6. אִם אֹמְרָנוּ נָבוֹא הָעִיר וְהָרָעָב בָּעִיר וָמַתְנוּ שָׁם וְאִם יָשְׁבוּ פֹה וָמָתְנוּ וְעַתָּה לְכוּ וְנִפְּלָה אֶל מַחֲנֵה אֲרָם אִם יְחַיֻּנוּ נִחְיֶה וְאִם יְמִיתֻנוּ:
מלכים ב ז ד
7. כִּי תֵצֵא אֵשׁ וּמָצְאָה קֹצִים וְנֶאֱכַל גָּדִישׁ אוֹ הַקָּמָה אוֹ הַשָּׂדֶה שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם הַמְּבַעֵר אֶת הַבְּעֵרָה:
שמות כב ה
8. כִּלָּה יְיָ אֶת חֲמָתוֹ שָׁפַךְ חֲרוֹן אַפּוֹ וַיַּצֶּת אֵשׁ בְּצִיּוֹן וַתֹּאכַל יְסוֹדֹתֶיהָ:
איכה ד יא
9. וַאֲנִי אֶהְיֶה לָּהּ נְאֻם יְיָ חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב וּלְכָבוֹד אֶהְיֶה בְתוֹכָהּ:
זכריה ב ט
10. וַיִּתְאַוֶּה דָוִד וַיֹּאמַר מִי יַשְׁקֵנִי מַיִם מִבְּאֵר בֵּית לָחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׁעַר: וַיִּבְקְעוּ שְׁלֹשֶׁת הַגִּבֹּרִים בְּמַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים וַיִּשְׁאֲבוּ מַיִם מִבְּאֵר בֵּית לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׁעַר וַיִּשָּׂאוּ וַיָּבִאוּ אֶל דָּוִד וְלֹא אָבָה לִשְׁתּוֹתָם וַיִּסֵּךְ אֹתָם לַיְיָ:
שמואל ב כג טו-טז
11. חָבֹל יָשִׁיב רָשָׁע גְּזֵלָה יְשַׁלֵּם בְּחִקּוֹת הַחַיִּים הָלֹךְ לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת עָוֶל חָיוֹ יִחְיֶה לֹא יָמוּת:
יחזקאל לג טו
12. וְאַחֲרֵיו שַׁמָּע בֶּן אָגֵא הָרָרִי וַיֵּאָסְפוּ פְלִשְׁתִּים לַחֲיָה וְתֹהִי שָׁם חֶלְקַת הַשָּׂדֶה מְלֵאָה עֲדָשִׁים וְהָעָם נָס מִפְּנֵי פְּלִשְׁתִּים:
שמואל ב כג יא
13. הוּא הָיָה עִם דָּוִיד בְּפַס דָּמִים וְהַפְּלִשְׁתִּים נֶאֱסְפוּ שָׁם לַמִּלְחָמָה וְתֹהִי חֶלְקַת הַשָּׂדֶה מְלֵאָה שְׂעֹרִים וְהָעָם נָסוּ מִפְּנֵי פְּלִשְׁתִּים:
דברי הימים א יא יג
14. וַיִּתְיַצֵּב בְּתוֹךְ הַחֶלְקָה וַיַּצִּילָהּ וַיַּךְ אֶת פְּלִשְׁתִּים וַיַּעַשׂ יְיָ תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה:
שמואל ב כג יב

מסורת הש"ס

[א] פסחים ב. [וע"ש] תענית י: [וש"נ], [ב] [סנהדרין לט.], [ג] [ערל כב:, ד] [לקמן פח:], [ה] [לקמן קח:], [ו] ב"מ ק: [סנהדרין כ: [ובמות עו:], [ז] [לפמ"ש תוס' גיטין סח. ד"ה וכתיב כו' ולעמ"ש שהפסוק לא נכתב עדיין היו יודעין מתא ב"מ הכא ועי' סנהדרין כב.], [ח] [דה"י א יא], [ט] [ד"ש שנאמר], [י] [עי' תוספות פסחים ב. ד"ה יכנס ותוספות יומא כח. ד"ה אמר וחולין לא: ד"ה מהכא],

הגהות הב"ח

(א) גמ' דפלאמים הוו וקא מיבעיא:

גליון הש"ם

גמ' **רבא** בעידן רתחא. עיין תשובה רשב"ש סימן קלה: שם מהו ליטול גדישין וכו'. עי' סנהדרין דף כ ע"ב תוד"ה מלך: **תוס'** ד"ה שמלאך וכו' לא נרבי'. עי' בגנ המלך שבשוה תשובה בגיטא ורבינו מש"מ וי"ל תוס כה:

מוסף רש"י

לעולם יכנס אדם בכי טוב יוצא בכי טוב. היוצא לדרך יכנס ערבית לנים מלון בעוד החמה זורחת ונמצר יתמין עד הגן החמה ולא ולא טוב לו, שהאור טוב לו שנאמר באור כי טוב, ומה היא טובה, המלאכים ומפני המזיקים (פסחים ב.) אי נמי שלא יפול בצורות ובקשים שבעיר, שלא יעלינו עליו עלילות מרגל אתה לו גנב (תענית י). **דשויא לתרוייכו.** שהיא מועלת לנסיכה, כמו (אסתר ג) אין שוה לנתיס (סנהדרין לט.). **פתח הכתוב בנזקי ממונו.** דכתיב כי תצא אש, דמשמע מעצמה, **וסיים בנזקי גופו.** דקרי ליה מבעיר (לעיל כב.). **אשו.** הסולה את הבעירה, **משום חציו.** חייבו הכתוב, דאיהו קבביל דהוי חזרק חץ (לעיל כב.). **ומלך פורץ גדר.** גדרות אחרים, לעשות לו דרך. לשדהו ולכרמו (סנהדרין כ:) לעשות לו דרך קלר מביתו לכרמו או לכרמו (יבמות עו:) ולא יטוה ימין ומגלל, ובספרי בפרשת המלך נפקא לן מקראי, ונראה בעיני דמדבכתב לנלחי רוח לנבוז מאחיו קדרים, גדלהו משל אחיו, כדדרשינן נמי והסכון הגדול מאחיו (רשב"ם ב"ב צט:).

מוסף תוס'

א. תימא דהו"ל למיקט ברישא יצא ולימא הכי יצא אדם בכי טוב (ויכנס בכי טובן), שהרי אדם יוצא מעירו קודם שנכנס בעיר אחרת. ר"ש. **ב.** [ו]משום חששא דהפחתים והמכשולות, פירוש, דאין לחוש לכך אלא בעיר אחרת דבעירו ליכא למיחש מפני שהוא בקי. ולהכי נקט יכנס ברישא משום שנכנס לתוכה קודם שיצא. ר"פ. **ג.** (דבפרק הכונס) [דכאן] משמע דטעם הוי משום מזיקין דמפיק ליה (התם) [הכא] מלא תצאו איש מפתח ביתו וקרא משום מזיקין קא מזהיר דמפקינן מניה (התם) [הכא] כיון שניתן רשות למשחית וכו', ולפי זה אפילו מעירו אדם צריך ליזהר שיצא בכי טוב, והא דנקט כניסה תחילה. תוס' פסחים נ ע"ש ד"ה כניסה. נראה לפרש. ר"פ. **ד.** גבי בור. ר"פ. **ה.** דנקט עליה תחילה. תוס' פסחים שם. אע"ג שיורד קודם שעולה. ר"פ. **ו.** ועוד דשני נעריו היו עמו. תוס' פסחים ד ע"ש ד"ה שנאמר. **ז.** ונראה שפשוט להם [להתוס'] שיכול להציל על מנת לשלם ושלא מדעת הבעלים. רשב"ם. דמילתא דפשיטא היא דאין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש אלא שלש עבירות. לש"ס. הגנ עצמך, מי שהיה במדבר ומת בצמא ומצא קיתון מים של חבירו ימות ואל ישתה ואפילו על מנת לשלם כו', אלא ודאי להציל עצמו על מנת לשלם פשיטא, וכי לא שלחו ליה מותר ע"מ לשלם. מאי דפשיטא ליה ולא מיבעיא ליה כלל מאי שלחו ליה. שו"ת הרשב"ש מ"ד סי' ח. **ח.** דאי הוה שרי לאיחלופי היו נוטלין ממנו, שכך דרך במלחמה שכל מה שיש צורך למלך עצמו אין מניחין ליחיד לזכות. הרא"ש מגרמשא בשטמ"ק.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ס"ג קרקי למה לי ולא גרסינן מרי: מכדי גמרא שנחו ליה. לא נצרך אלא לגמוד הלכה כמו שסלחו לו ומחי ולא אבה: דעבד לשם שמים. כיון דאיכא איסורא גבי איניש דעבדא: מתני' דרך הרבים. י"ו אמות מעבלות דדגלי מדבר ילפינן במסכת שבת (ד' לא.): גמ' אנא דידן קא חשיב מלמעלה למעב שש אמות או חמש אמות או ד' אמות פטור. דס"ל עד ועד בכלל: ואנא ברא קחשיב מלמעלה למעלה שתי אמות או שלש אמות חייב. וד' אמות פטור דס"ל עד ולא עד בכלל. וכולן שוין בד' אמות דפטור לתנא דידן עד ועד בכלל לתנא ברא עד ולא עד בכלל: ואפילו בשדה קוצים. אפילו היתה שדה שקופצת [ל]שם [ס] האור מעל לגדר מלאה קוצים שנוח האש לבער בה ולדלג. פטור: לא שנו. דפטור: אלא בקולחת. אש שקולה ממתר ועולה למעלה: אבל בכפפת. שהרוח מנה אותה וכופה לגדלין ומפסיק השלהבת ודולגת לשון מורי. ליתנא אחרינא בכפפת אש נמוכה הולכת ונסרכת בעשבים ובקשמים שעל גבי קרקע הלכך אפילו עברה דרך רה"ר רחב מאד חייב: במה דברים אמורים. דאש עברה דרך רה"ר פטור: שלולית. לקמיה מפרש: ר"א. במתניתין [ע"ב]: אריתא דדלאי. יאור קטן שדולין ממנו ומשקין שדות: מאן דאמר נהר ממש אע"ג דליה מיא. דהואיל ורחב הוי כדרך הרבים: מפסיקין לפאה. להניח פאה מכל אחד ואחד: הנחל. שדה מכאן ושדה מכאן ונחל עמוק באמצע חייב להניח פאה מכל אחד ואחד: דרך היחיד. ארבע אמות: שונין. מתקבלין כמו מן השלג של ביצים (ביצה דף ז.). דבר אחר נשון שלג ומלקוח (במדבר לא) דבר המקובץ: שמחלקת שלג לאגפיה. משמקין אותן ממנה והן עושין פירות כאגני

ה"ג אלא למאן דאמר טמון באש תרתי קראי למה לי. אבל הא לא נצי דלמה לי כלל קראי אחד קרא אצטריך לכל הפחות משום בעיא דטמון והא דכתיב ויצילה לר"י הצילה שלא היתה משרוף כדי שלא יתחייב בטמון ולרבנן שהציל את המזיק שלא נתחייב לשלם אבל מרי קראי למה לי דלמ"ד לאחלופי אע"פ שאם לא היו עדשים היו לריכים ליטול שעורים על מנת לשלם דמיס מ"מ הזכיר עדשים לפי שהיו מזומנים שם והיו רוצים לפרעם תחתיהן ולמ"ד להציל עצמו בממון תבירו מיבעיא ליה בשעורין דלא חשיבי כל כך ובעדשים דחשיבי טובא אלא למ"ד טמון תרוייהו למה לי ובקונטרס גרס קראי למה לי[א]: מאי ולא אבה דוד לשתותם. הוה מצי למימר אחד מהנך דמיבעיא ליה עם טמון אלא משמע ליה דאכל מילתא דאיבעיא ליה קאי ומכאן קשה לפי פירוש הקונטרס דמעשה בא לפניו שברחו אנשיו גדיש והיו בה כלים טמונים דלפירושו הוה ליה למימר שלא אבה דוד לשתות היינו שלא רלה להפטר מחמת שהוא מלך[ב]:

עברה גדר שהוא גבוה ארבע אמות. בגמרא מפרש ארבע אמות משפת קוצים ולמעלה ורלאה לר"י דאיירי שאין הגדר גבוה מן השלהבת שאם היה גבוה יותר מאי קמפליג בין קולחת לנכפפת מה לי זה ומה לי זה כיון שהגדר גבוה מן השלהבת מה יכולה להזיק[ג] אלא ודאי בשאין גבוה מן השלהבת איירי ומיהו כשאין עני הדליקה גבוהין מן הגדר איירי שאם היו גבוהין מן הגדר מה מועיל שהגדר גבוה מן הקוצים הרי הוא כאילו היתה המדורה על הגדר אלא כשעני הדליקה שוס לגדר איירי אז נמוכים מן הגדר ועוד נראה דגבוה ד' אמות דקתני אעני הדליקה קאי שהגדר גבוה מעני הדליקה ארבע אמות ורב פפא[ד] בא להוסיף בגמ' שמשפת קוצים ולמעלה נמי בעינן ארבע אמות אבל פשיטא דמתניתין אעני הדליקה קאי ולשון עברה לא שייך אם לא היה הגדר גבוה מעני הדליקה אע"פ שהשלהבת עולה למעלה מן הגדר:

והתניא עברה גדר בו'. אומר ר"י דאי גרסי' בברייתא עד ומתניתין לא גרסינן עד לא ניחא דלא שייך למפרך כלל דפשיטא דברייתא מלמטה למעלה קא חשיב דבעינן אחר לא מיפרש אלא עד ולא עד בכלל דבכל מקום ד' אמות כלמעלה מד' אמות ומתניתין לא קתני עד דבארבע אמות פטור ואפילו קתני במתניתין עד כמו בברייתא אין שייך להקשות דפשיטא דמתניתין לא מיפרשא אלא מלמעלה למטה וברייתא לא מיפרשא אלא מלמטה למעלה אבל אי במתניתין קתני עד ובברייתא לא קתני עד אז שייך למפרך שפיר אי נמי בשאיסה אין עד שייך למפרך שפיר דמתניתין קתני בד' אמות פטור וברייתא קתני חייב וא"ת אי בשאיסה אין עד אמאי אצטריך לשויי מתניתין מלמעלה למטה וברייתא מלמטה למעלה לימא מתניתין ד' אמות דוקא בלא עד וברייתא מיפרשא בעד וי"ל דכיון דלא קתני עד לא כאן ולא כאן סברא הוא דכי היכי דהך מיפרשא בעד הך נמי מיפרשא בעד[ה]:

לא שנו אלא בקולחת. אגדר קאי וגרס אבל בנכפפת אפי' עד מאה אמה ולא גרס מאה מיל דמיל לא שייך בגובה ולפי הספרים דגרסי מאה מיל ל"ל דקאי אדרך רה"ר ואין נראה דהא בסמוך מייתי משנה דדרך הרבים ואמרינן עלה מאן תנא משמע דעד השתא לא איירי בה אע"ג דברייתא דתניא כוותיה גרס מיל דברוחב איירי ולא בגובה דקתני ועניין הגמ' קאמר תניא כוותיה דברייתא מוקמה למתניתין בקולחת: דדרך הרבים מאן תנא רבי אליעזר היא. אמתניתין קאי והוי סתם ואח"כ מחלוקת[ה]: מאן דאמר נהר ממש אע"ג דליה ביה מיא. ואע"ג דברשות הרבים בעי ט"ז אמות הכא סגי בח' אמות מתוך שהנהר עמוק וגם יש בו קרירות מיס שעוברים בו תמיד[ו]: אלו מפסיקין לפאה בו'. במסכת פאה (פ"ב מ"ח) גרס בסדר המשנה דרך היחיד ואח"כ דרך הרבים ומפרש בירושלמי דמשום סיפא אינטריך למיתני[ז] דקתני הכל מפסיקין לזרעים ואינו מפסיק לאילן[ח] דקמ"ל דאפילו דרך הרבים אינו מפסיק לאילנות ועוד [קא] חשיב שם שביל היחיד ושביל הרבים הקבוע בימות החמה ובימות הגשמים והשתא שביל היחיד אינטריך לאשמועינן דאע"פ שהוא קטן מדרך מפסיק[ט] מאחר שהוא קבוע ודרך היחיד אצטריך[י] דס"ד כיון שאין קבוע לא מפסיק אע"פ שהוא רחב ושביל הרבים אצטריך דס"ד אמינא דבשביל היחיד הוא דבעינן קבוע בימות החמה ובימות הגשמים אבל שביל הרבים אע"פ שאין קבוע בימות הגשמים מפסיק קא משמע לן[יא]:

שמחלקת שלג לאגפיה. כשגדלה האמה מתמלאה מים בורות שיחין ומערות שסביבותיה שמשקין בהם השדות[יב]:

אלא למ"ד טמון באש קמיבעיא ליה מאי איבעי ליה קראי אמר לך טמון וחדא מהנך קמיבעיא ליה בשלמא למ"ד הני תרתי היינו דכתיב[1] ולא אבה דוד לשתותם אמר כיון דאיכא איסורא לא ניחא לי אלא למ"ד טמון באש קא מבעיא ליה מכדי גמרא הוא דשלחו ליה מאי לא אבה דוד לשתותם דלא אמרינהו משמייהו אמר כך מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי כל המוסר עצמו למות על דברי תורה אין אומרים דבר הלכה משמו[1] ויסך אותם לה' בשלמא למ"ד הני תרתי משום דעבד לשם שמים אלא למ"ד טמון באש מאי ויסך אותם לה' דאמרינהו משמא דגמרא: מתני' [א]עברה גדר שהוא גבוה ד' אמות או דרך הרבים או נהר פטור: גמ' והתניא עברה גדר שהוא גבוה ארבע אמות חייב אמר רב פפא [ב]תנא דידן קא חשיב מלמעלה למטה שש אמות פטור חמש אמות פטור עד ארבע אמות פטור תנא ברא מלמטה למעלה קא חשיב שתי אמות חייב שלש אמות חייב עד ארבע אמות חייב אמר רבא ד' אמות שאמרו דפטור אפילו בשדה קוצים אמר רב פפא ומשפת קוצים ולמעלה ד' אמות אמר רב [ג]לא שנו אלא [ד]בקולחת אבל בנכפפת אפילו עד מאה אמה חייב ושמואל אמר מתני' בנכפפת אבל בקולחת אפי' כל שהוא פטור תניא כוותיה דרב בד"א בקולחת אבל בנכפפת ועצים מצויין לה אפילו עד מאה מיל חייב [ג]עברה נהר או שלולית שהם רחבים ח' אמות פטור: דרך הרבים: מאן תנא אמר רבא ר"א היא [ה]דתנן רבי אליעזר אומר שש עשרה אמות כדרך רה"ר [ז](פטור): או נהר: רב אמר נהר ממש ושמואל אמר אריתא דדלאי מ"ד נהר ממש אע"ג דליכא מיא ומ"ד אריתא דדלאי אי אית ביה מיא אין אבל לית ביה מיא לא תנן התם [ח]ואלו מפסיקין לפאה הנחל והשלולית [ה]ודרך היחיד ודרך הרבים מאי שלולית אמר רב יהודה אמר שמואל מקום שמי גשמים שוללין שם רב ביבי א"ר יוחנן אמת המים שמחלקת שלל לאגפיה מאן דאמר מקום שמי גשמים שוללין שם כ"ש אמת המים ומאן דאמר אמת המים אבל מקום שמי גשמים שוללין שם לא מפסקי דהנהו באגני

נו א מרי פ"ל מהלכות מזקי ממון הלכה ג סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סי' מיח סעי' ג ד:
נז ב מרי' שם וגרס בקולחת ועיין במ"מ טור ש"ע שם סעיף ה:
נח ג מרי' שם הלכה כ טוש"ע שם סעיף ד:
נט ד מרי' פ"ג מהל' מתנות עניים הל' ג:
ס ה מרי' שם הלכה ג:

רבינו חננאל

אמר רב פפא משפת הקוצים ולמעלה. פירוש, משפת קוצים ולמעלה בעינן גדר ארבע אמות. [ערוך]: אמר רב לא שנו אלא בקולחת אבל בנכפפת. פי' כגון אש נוקבת ושורפת מלשון (דברים לב, כב) קדחה באפי. אבל אם היא נכפפת, כמו קופצת. יש ששונין קולחת, ופי' עומדה כמו קלח של כרוב, נכפפת הולכת ובאה. דרך הרבים, מאן תנא דאמר פטור, אמר רבא ר' אליעזר היא דתנן במתני' ר' אליעזר אומר שש עשרה אמות כדרך רשות הרבים. יש מי שאומר שיש בה שמונה אמות, כר' אליעזר דאמר אם יש לו שש עשרה אמה בדרך הרבים שידליק האש באמצעו פטור, הנה יבוא לו שמונה אמות מזה הצד ושמונה אמות מזה הצד כשיעור ברייתא. ויש אומרים מאן תנא דתניא אם יפסיק דרך הרבים פטור. ואמר רבא ר' אליעזר היא דתני שש עשרה אמה כדרך הרבים. [ערוך]: מאי שלולית אמר רב יהודה אמר שמואל מקום שמימי גשמים שוללין. פי' יורדין ונקרין מלשון (דברים כח, מ) כי ישל זיתך וכתיב (רות ב, טז) וגם שול תשולו לה. ור' יוחנן אמר אמת המים המחלקת שלל לאגפיה. פי' כשתמלא אמת המים מתמלאין גדותיה סביבותיה. [ערוך]: אבל מי גשמים לא מפסקי. הנהו

רבינו חננאל

אמר רב פפא משפת הקוצים ולמעלה. פירוש, משפת קוצים ולמעלה בעינן גדר ארבע אמות. [ערוך]: אמר רב לא שנו אלא בקולחת אבל בנכפפת. פי' כגון אש נוקבת ושורפת מלשון (דברים לב, כב) קדחה באפי. אבל אם היא נכפפת, כמו קופצת. יש ששונין קולחת, ופי' עומדה כמו קלח של כרוב, נכפפת הולכת ובאה. דרך הרבים, מאן תנא דאמר פטור, אמר רבא ר' אליעזר היא דתנן במתני' ר' אליעזר אומר שש עשרה אמות כדרך רשות הרבים. יש מי שאומר שיש בה שמונה אמות, כר' אליעזר דאמר אם יש לו שש עשרה אמה בדרך הרבים שידליק האש באמצעו פטור, הנה יבוא לו שמונה אמות מזה הצד ושמונה אמות מזה הצד כשיעור ברייתא. ויש אומרים מאן תנא דתניא אם יפסיק דרך הרבים פטור. ואמר רבא ר' אליעזר היא דתני שש עשרה אמה כדרך הרבים. [ערוך]: מאי שלולית אמר רב יהודה אמר שמואל מקום שמימי גשמים שוללין. פי' יורדין ונקרין מלשון (דברים כח, מ) כי ישל זיתך וכתיב (רות ב, טז) וגם שול תשולו לה. ור' יוחנן אמר אמת המים המחלקת שלל לאגפיה. פי' כשתמלא אמת המים מתמלאין גדותיה סביבותיה. [ערוך]: אבל מי גשמים לא מפסקי. הנהו

מוסף רש"י

ואלו מפסיקין לפאה. לתת שתי פאות (מנחות עא:). הנחל. כגון נחל איתן אשר לא יעבד בו ולא יחרש, קרקע קשה מלא לזרועה ואמנים שאין לאור לזריעה (רשב"ם ב"ב נה.). והשלולית. קבולת מי גשמים (שם) ואם יש שם זריעה מכאן ומכאן נותן פאה לכל אחד ואחד, דהשתא שלולית מפסקא לסו (מנחות עא:). ודרך הרבים. ט"ז אמה (שם).

מוסף תוס'

א. ורצה לומר כולהו קראי למה לי. ר"פ. ב. אלא דמאינשי דעלמא בא לפניו המעשה. ר"פ. [ו]מה שהקשו התוס' על פירוש רש"י אין קשה [אלא] רק לרבי יהודה, דלרבנן לא שייך למימר כיון דאיכא איסורא, כיון דכל אדם פטור. הר"ל מנמייסא בשיטת"ק. ג. ואף אי הוי אינא פירוש נכפפת נקטפת כדאמרינן בירושלמי שהרוח קוטפת ומוליכה למרחוק, מ"מ מה בכך כיון שהגדר גבוה ממנה מה יכולה להזיק. ר"פ. ד. לא לפרש גדר ד' אמות דמשנתנו בא, אלא. רשב"ם. ה. ולית הלכתא כאותו סתם אלא כמחלוקת, ומן המחלוקת אפסיקא הלכתא כר' שמעון דאמר הכל לפי הדליקה. רשב"ם. ו. ולא כפירוש הקונטרס שפירש טעמא משום דרחב טפי. ר"פ. ז. דרך הרבים. תוס' נ"ב נה ע"ב ד"ה דרך היחיד. ח. אלא גדר. תוס' ר"ד. ט. לזרעים. תוס' נ"ב שם. י. לאשמעינן דלא בעינן קבוע. תוס' נ"ב שם. יא. דבעינן קבוע. תוס' נ"ב שם, ע"ב עוד. יב. והשתא ניחא שפיר לישנא דמחלוקת שלל מן המים שבאמה, ובקונטרס פירש בענין אחר. ר"פ.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ולית ליה לר"ש שיעורא. קס"ד הכל לפי היזק הדליקה ישלם אפילו אין לאור לעבור: **לא** יעמיד אדם תנור בתוך ביתו כו'. שיכול לעכב עליו בעל העליה אם הבית של אחד והעליה של אחר היה מעמידו בעליה בעל הבית מעכב ובקונטרס פירש לענין בני העיר שמעכבין עליו וכמו שפירש ניחא דהוי דומיא דאינך מתניתין דהתם בפרק לא יחפור (ב"ב דף כ:):

לפלוג ולימני בדידה. [8] ולא"ת השתא במדליק בתוך שלו וי"ל דע"כ היינו בתוך ביתו של חבירו מדליק דאי במדליק בתוך שלו אע"פ שדרך בני אדם להניח בבתים היה פטור [ב] דהא קתני ריש"א וחכ"א אינו משלם אלא גדיש של חטין או גדיש של שעורין משום דאפילו אמוריגין ולבי בקר דר"י מחייב [ג] אבל במדליק בשל חבירו דבנן מחייבי אמוריגין ולבי בקר דר"י מחייב וחכמים פוטרין [ד] אבל במדליק בשל חבירו אפילו לרבנן אפיר פריך דליפלוג בדידה בגדיש עלמה דהא בירה נמי לא מיתוקמא אלא במדליק בשל חבירו [ה] ואם ר"ל דב דהנא מחלוקת במדליק בתוך שלו דפליגי אפילו בארנקי דר' יהודה מחייב אע"פ דאין דרך ארנקי להניח בגדים ורבנן פטרי אפי' במוריגין כדפריש [ו] מ"מ כשמסיים אבל במדליק בתוך של חבירו ד"ה משלם כל מה שבתוכו אפילו בארנקי נמי קאי דמשמע ד"ה משלם כל מה שבתוכו לרבנן כמו לר"י [ז] הלכך פריך שפיר לפלוג ולימני בדידה דלשמעינן אפי' ארנקי בגדים דאין דרכו להניח דהוי רבותא טפי ועוד שקשה לשון המשנה דקתני שדרך בני אדם להניח בבתים דאפי' אין דרך נמי מחייבי רבנן במדליק בתוך של חבירו:

אלא אמר רבא בתרתי פליגי [ט] [פליגי] במדליק בתוך שלו בו'. דר"י מחייב אפי' ארנקי בגדים שאין דרך להניח מדנקט מודים חכמים במדליק את הבירה לבך נקט בירה דרוסה למגות שיחייבו רבנן אפי' בארנקי כמו ר"י ואי רבי יהודה לא מחייב במדליק בתוך שלו אלא דוקא במוריגין הוה ליה לפלוגי בדידה ולימא דמודים חכמים במדליק גדיש של חבירו דחייב במוריגין אלא דאי מחייב ר"י במדליק בתוך שלו אפי' בארנקי בגדים ורבנן לא מחייבי אפי' במוריגין דקתני אינו משלם אלא גדיש של חטים כו' ופליגי נמי במדליק בתוך של חבירו דר' יהודה מחייב אפי' בארנקי בגדים ורבנן לא מחייבי אלא במוריגין של חבירו שדרכו להניח בגדים [ח] וטעמייהו יש לפרש דר' יהודה לא פטר בתמון כלל ורבנן במדליק בתוך שלו פטרי מלשלם. ר' שמעון אומר לא אמרו כל השיעורין הללו אלא אם הזיק פטור מלשלם. **המדליק את הגדיש והיו בו כלים טמונים ודלקו ר' יהודה אומ' משלם כל מה שבתוכו.** וכן הלכה מדאמר במסקנא לר' יהודה דמיחייב על ניזקי טמון באש עשו בו תקנת נגזל באשו, ומדרשו האחרונים תקנה זו לרבי יהודה ש"מ דסברי לה כוותיה. ואף חכמים לא פליגי עליה דר' יהודה אלא במדליק בתוך שלו והלכה לתוך של חבירו, אבל מדליק בתוך של חבירו משלם כל מה שבתוכו דקרא דפטר טמון לא פטר אלא בכי (תשא) תצא אש מעצמו, אבל מדליק בידים את של חבירו לא פטר והרי הוא כשאר נזקין. **היה גדי דעבד סמוך לו נשרף עמו חייב בגדי דפטור על העבד.** ואוקמה רבה למתניתין בתרתי פליגי במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך שלחבירו דר' יהודה מחייב אטמון ורבנן פטרי. ופליגי נמי מדליק בתוך של חבירו, ר' יהודה מחייב כל מה שהיה בתוכו ואפילו ארנקי, ורבנן אמרי כלים שדרכן להיטמן בגדיש כגון מוריגין ולבי בקר הוא דמשלם, כלים שאין דרכן להיטמן בגדיש לא משלם.

מתני' המדליק בתוך שלו עד כמה תעבור הדליקה רבי אלעזר בן עזריה אומר רואין אותו כאילו הוא באמצע בית כור ר"א אומר ט"ז אמות כדרך רה"ר רבי עקיבא אומר חמשים אמה ר"ש אומר [י] שלם ישלם המבעיר את הבערה [א] הכל לפי הדליקה: **גמ'** ולית ליה לר"ש שיעורא בדליקה והתנן [ב] לא יעמיד אדם תנור בתוך הבית אלא אם כן יש על גבו גובה ד' אמות היה מעמידו בעלייה עד שיהא תחתיו מעזיבה שלשה טפחים ובכירה טפח [ג] ואם הזיק משלם מה שהזיק ר' שמעון אומר לא נאמרו שיעורין הללו אלא שאם הזיק פטור מלשלם אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה הכל לפי גובה הדליקה אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"ש: **מתני'** [ד] המדליק את הגדיש והיו בו כלים ודלקו ר"י אומר משלם מה שבתוכו וחכ"א אינו משלם אלא גדיש של חטין או של שעורין [ה] היה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור [ו] ומודים חכמים לר"י במדליק את הבירה שהוא משלם כל מה שבתוכה שכן דרך בני אדם להניח בבתים: **גמ'** אמר רב כהנא מחלוקת במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך של חבירו דר"י [ז] מחייב אנזקי טמון באש ורבנן פטרי אבל במדליק בתוך של חבירו דברי הכל משלם כל מה שבתוכו א"ל רבא אי הכי אדתני סיפא מודים חכמים לר"י במדליק את הבירה שמשלם כל מה שבתוכה שכן דרך בני אדם להניח בבתים לפלוג וליתני בדידה בד"א במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך של חבירו אבל מדליק בתוך של חבירו דברי הכל משלם כל מה שהיה בתוכו אלא אמר רבא בתרתי פליגי פליגי במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך של חבירו דר"י מחייב אטמון באש ורבנן סברי לא מחייב ופליגי נמי במדליק בשל חבירו דר"י סבר משלם כל מה שבתוכו ואפילו ארנקי ורבנן סברי [ח] כלים שדרכן להטמין בגדיש כגון מוריגין ולבי בקר הוא דמשלם כלים שאין דרכן להטמין בגדיש לא משלם תנו רבנן המדליק את הגדיש והיו בו כלים ודלקו ר"י אומר משלם כל מה שהיה בתוכו וחכמים אומרים [ט] אינו משלם אלא גדיש של חטין או גדיש של שעורין ורואין מקום כלים כאילו הוא מלא תבואה במה

באגני דארעא מקרו: **מתני'** המדליק בתוך שלו עד כמה תעבור הדליקה רבי אלעזר בן עזריה אומר רואין אותו כאילו הוא באמצע בית כור ר"א אומר ט"ז אמות כדרך רה"ר רבי עקיבא אומר חמשים אמה ר"ש אומר [י] שלם ישלם המבעיר את הבערה [א] הכל לפי הדליקה. **גמ'** ולית ליה לר"ש שיעורא בדליקה והתנן [ב] לא יעמיד אדם תנור בתוך הבית אלא אם כן יש על גבו גובה ד' אמות היה מעמידו בעלייה עד שיהא תחתיו מעזיבה שלשה טפחים ובכירה טפח [ג] ואם הזיק משלם מה שהזיק ר' שמעון אומר לא נאמרו שיעורין הללו אלא שאם הזיק פטור מלשלם אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה הכל לפי גובה הדליקה אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"ש: **מתני'** [ד] המדליק את הגדיש והיו בו כלים ודלקו ר"י אומר משלם מה שבתוכו וחכ"א אינו משלם אלא גדיש של חטין או של שעורין [ה] היה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור [ו] ומודים חכמים לר"י במדליק את הבירה שהוא משלם כל מה שבתוכה שכן דרך בני אדם להניח בבתים: **גמ'** אמר רב כהנא מחלוקת במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך של חבירו דר"י [ז] מחייב אנזקי טמון באש ורבנן פטרי אבל במדליק בתוך של חבירו דברי הכל משלם כל מה שבתוכו א"ל רבא אי הכי אדתני סיפא מודים חכמים לר"י במדליק את הבירה שמשלם כל מה שבתוכה שכן דרך בני אדם להניח בבתים לפלוג וליתני בדידה בד"א במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך של חבירו אבל מדליק בתוך של חבירו דברי הכל משלם כל מה שהיה בתוכו אלא אמר רבא בתרתי פליגי פליגי במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך של חבירו דר"י מחייב אטמון באש ורבנן סברי לא מחייב ופליגי נמי במדליק בשל חבירו דר"י סבר משלם כל מה שבתוכו ואפילו ארנקי ורבנן סברי [ח] כלים שדרכן להטמין בגדיש כגון מוריגין ולבי בקר הוא דמשלם כלים שאין דרכן להטמין בגדיש לא משלם תנו רבנן המדליק את הגדיש והיו בו כלים ודלקו ר"י אומר משלם כל מה שהיה בתוכו וחכמים אומרים [ט] אינו משלם אלא גדיש של חטין או גדיש של שעורין ורואין מקום כלים כאילו הוא מלא תבואה במה

בגאגני. כמו בגאגנות (שמות כד) קוניי"ש בלע"ז: **מתני' נאמלע** [ב] פי' ר"ש המתני'. רש"ל, [ג] לעיל כב: מנ:, [ד] [ע"ר מתוס' ב"ב כט: ד"ה ומודים], [ה] [לעיל ה: ס.], [ו] [שמות כבב], [ז] הוא פי' רשב"ם לעיל כפ' שני כב:, [ח] [צ"ל אחר ד"ה במדליק], [ט] [רש"ל],

בגאגני. כמו בגאגנות (שמות כד) קוניי"ש בלע"ז: **מתני' נאמלע** [ב] פי' ר"ש המתני'. רש"ל, [ג] לעיל כב: מנ:, [ד] [ע"ר מתוס' ב"ב כט: ד"ה ומודים], [ה] [לעיל ה: ס.], [ו] [שמות כבב], [ז] הוא פי' רשב"ם לעיל כפ' שני כב:, [ח] [צ"ל אחר ד"ה במדליק], [ט] [רש"ל],

בגאגני. כמו בגאגנות (שמות כד) קוניי"ש בלע"ז: **מתני' נאמלע** [ב] פי' ר"ש המתני'. רש"ל, [ג] לעיל כב: מנ:, [ד] [ע"ר מתוס' ב"ב כט: ד"ה ומודים], [ה] [לעיל ה: ס.], [ו] הוא פי' רשב"ם לעיל כפ' שני כב:, [ח] [צ"ל אחר ד"ה במדליק], [ט] [רש"ל],

בגאגני. כמו בגאגנות (שמות כד) קוניי"ש בלע"ז: **מתני' נאמלע** [ב] פי' ר"ש המתני'. רש"ל, [ג] לעיל כב: מנ:, [ד] [ע"ר מתוס' ב"ב כט: ד"ה ומודים], [ה] [לעיל ה: ס.], [ו] הוא פי' רשב"ם לעיל כפ' שני כב:, [ח] [צ"ל אחר ד"ה במדליק], [ט] [רש"ל],

---

עין משפט נר מצוה

סא א מיי' פי"ד מהל' מזק' ממון הלכה ב סמג עשין סט טוש"ע ח"מ סימן תיח סעיף ג:

סב ב ג מיי' פ"ט מהל' שכנים הלכה יא סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סימן קנה סעיף ח:

סג ד מיי' פי"ד מהל' מזק' ממון הלכה ח סמג עשין סט טוש"ע ח"מ סי' תיח סעיף יג:

סד ה מיי' שם הל' יז:

סה ו ז ח מיי' שם הל' יג והל' ח ט סמג שם טוש"ע שם:

מוסף רש"י

אלא אם כן יש על גבו גובה ארבע אמות. מלגו גוזה ארבע אמות מפי התנור עד התקרה, כדי שלא יאחז האור בתקרה (ב"ב כ:). עד שיהא תחתיו מעזיבה. אשמעי"ך בלע"ז טיח קרקע, שלשה טפחים. שלא תגיע התקרה תחתיהם של עליה, ועל גביו ד' אמות (שם). ובכירה. אף היא כלי חרס ששופתים קדירה על חלליה ואין עושין בתוכה היסק גדול כמו שעושין בתנור (שם) שאין היסק שבה גדול, שפח. מעזיבה יהא תחתיה (ב"מ קיח:). **ואם הזיק.** שלקח הבית והדליק את סביביו (שם) אחר שהיו שם כל השיעורין הללו, משלם מה שהזיק. ואע"פ כן נתכוון עליו הכתוב להרמיק בכל השיעורים הללו, שמא ידליק בתיסה (ב"ב כ:). **היה גדי כפות לו.** לגדיים, **ועבד סמוך לו.** לגדיים, **ונשרף עמו חייב.** אגדי ואגדים, לפי שאין לו דין מיתה בשביל העבד שהיה לו לברוח (לעיל כב: וכעי"ז לעיל מג:). **עבד כפות לו וגדי סמוך לו כו' פטור.** אגדי ואגדים, דקס ליה בדרכה מניה, שההוכג העבד נהרג דהתיב נקס יגקס, והאי דנקט גדי דאגדי דמוקמינן בגגדי דחד ועבד דחד, דבגדים ועבד ליכא לאוקמי הכי, דאוקמא דמלמא לגדודי אינם עבדיה לגמור לדשו, ואילו דנקט גבי עבד כפות וסמוך, נקט גבי גדי כפות וסמוך, ואע"ג דבגגי אין לומר היה לו לברוח, שהרי אין בו דעת, ואם אינו כפות וסמוך נמי חייב כדאמרינן (לעיל כ:), שורו כממונו (לעיל כב:).

רבינו חננאל

נגאני דארעא מקרו, פי' מקום אשבורין מלשון (שה"ש ז, ג) שרדך אגן הסהר, וישם באגנות (שמות כד, ז). **אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה הכל לפי גבוהה של דליקה.** למעלה מגובה של דליקה צריך ארבע אמות. **אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי שמעון.** ורבינו חננאל ז"ל כתב בשמעתין ובפרק הבית והעליה (ב"מ קיח, ב) נראין הדברים כי הא דר' שמעון שיטה היא, משום דאמרינן התם אמר (רבא) [אביי] רשב"ג ור' יהודה ור' שמעון כולהו סבירא להו כל שנתנו לו חכמים רשות אם הזיק פטור מלשלם. ר' שמעון דתנן ר' שמעון אומר לא אמרו כל השיעורין הללו אלא אם הזיק פטור מלשלם. **המדליק את הגדיש והיו בו כלים טמונים ודלקו ר' יהודה אומ' משלם כל מה שבתוכו.** דקתני דעבד סמוך לו נשרף עמו חייב בגדי דפטור על העבד. ואוקמה רבה למתניתין בתרתי פליגי במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך שלחבירו דר' יהודה מחייב אטמון ורבנן פטרי. ופליגי נמי מדליק בתוך של חבירו, ר' יהודה מחייב כל מה שהיה בתוכו ואפילו ארנקי, ורבנן אמרי כלים שדרכן להיטמן בגדיש כגון מוריגין ולבי בקר הוא דמשלם, כלים שאין דרכן להיטמן בגדיש לא משלם.

מסורת הש"ס

א) ב"מ קיח: ב"ב כ:, **ב)** פי' ר"ש המתני'. רש"ל, **ג)** לעיל כב: מנ:, **ד)** [ע"ר מתוס' ב"ב כט: ד"ה ומודים], **ה)** [לעיל ה: ס.], **ו)** [שמות כבב], **ז)** הוא פי' רשב"ם לעיל כפ' שני כב:, **ח)** [צ"ל אחר ד"ה במדליק], **ט)** [רש"ל],

---

תורה אור השלם

1. כִּי תֵצֵא אֵשׁ וּמָצְאָה קֹצִים וְנֶאֱכַל גָּדִישׁ אוֹ הַקָּמָה אוֹ הַשָּׂדֶה שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם הַמְּבַעֵר אֶת הַבְּעֵרָה: שמות כב ה

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מוריגין וכו' יתידות. ג"ע ופע"ז דף כד ע"ב איתא דנקרפיס עצמם הן פגימות ש"ס:

לעזי רש"י

קוניי"ש [קונקי"ש]. שקתות, אגנים.

מוסף תוס'

א. פירוש בדידה בגדיש ואמאי נקט בירה. ר"פ. ב. דהא טמון הוא, וטעמייהו דרבנן בטמון לאו משום דרך ולאו דרך הוא אלא מאו הקמה מה קמה וכו'. תפ"ר. ג. אבל ארנקי בגדיש אפי' ר"י פוטר שאינו חייב לעולם אלא על מה שראוי לתת לתוכו. רשב"ם. ד. שלא באש זה פטרה בו תורה את הטמון כו', [ומ"מ] אין חכמים מודים אפי' במדליק בתוך של חבירו אלא במה שדרך בנ"א לתת לתוכו. רשב"ם. ה. כיון שהדיין אחד בגדיש כמו בבירה, דכאן וכאן בין למר ובין למר אינו חייב אלא על מה שראוי להיות בתוכו, לפלוג בגדיש עצמו ולענין מוריגין שבתוכו. רשב"ם. ו. [ו]דלמא להכי נקט בירה משום דבדידה משכח דמודו רבנן דמחייב אפי' בכל דבר כגון בארנקי כו', אבל בגדיש לא הוו מחייבי רבנן בארנקי רק בדברים שדרכו להטמין כגון מוריגין ולבי בקר. ר"פ. ז. דרבנן שוו לר' יהודה במדליק בתוך של חבירו, ור"י מחייב אפי' בדברים שאין דרכן להטמין במדליק בתוך שלו, וה"ה במדליק בתוך של חבירו דליכא שום חילוק לר"י. ר"פ. ח. הלכך לא מצי משכח שיהיו מודים חכמים לר"י, דהיינו בכל דבר, רק בבירה. ר"פ.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ד"ה משלם מה שנטלו. רבא מתרץ לה לטעמיה בכלים שדרכן להטמין בגדים: **אלא דמי גדיש.** אם הנעילו בעל הסדה ולא קביל עליה אלא נטירותא דגדיש: **חטין וחיפן בשעורים.** אע"פ שנותן לו רשות לחטין אינו משלם אלא שעורין דאמר ליה לא ראיתי אלא שעורין לפיכך לא נזהרתי בהן כל כך: **מאי הוה ליה דאזקתיה.** בידים שנרפתו או שהשלכתו ליה. ולא דמי למשאיל מקום לחבירו להגדיש שעורין והגדיש חטים דאמרן לעיל אינו משלם אלא דמי שעורין דמבעיר לא מזיק בידים הוא אלא פושע כדכתיב[ב] כי תצא אש ומצאה מפי המורה: **פשעה בו.** לא שמרתו כדרך השומרים ואבד: **[בדרכא] מתניתא לה.** משמיה דרבא אמריתו לה: **שעורין וחיפן בחטין.** נותן לו רשות להגדיש שעורין ולא חטין: **שמעת מינאה לר' יהודה.** מליבא דר' יהודה דמתני': **עשו תקנה נגזל נאשו.** כי היכי דתקנו רבנן לנגזל ליטבע כמה גזלו ויטול דתנן במסכת שבועות (דף מד:) אלו נשבעין ונוטלין השביר והנגזל כך תקנו באשו שישבע מה הטמין ויטול: **אליבא דמ"ד לא דיינינן דינא דגרמי.** בפרק הגזל ומתליל (לקמן דף קיז:): **בספפתא.** לרגז שמניחין בו כספים: **אמיה.** עשיר שאומדין אותו לכלי כסף:

מתני'

במה דברים אמורים במדליק בתוך שלו והלכה ודלקה בתוך של חבירו אבל במדליק בתוך של חבירו משלם כל מה שבתוכו. כלומר בדבר שדרכו בגון מוריגים וכלי בקר אבל אחרנקי בגדיש לא מחייבי רבנן אע"פ שדלקתנו[ו] בכל הני דלעיל שיהא משלם כל מה שבתוכו לרבנן כמו לר' יהודה הני מילי היכא דקתני ומודים או היכא דקתני דברי הכל אבל הכא במה דברים אמורים ולאו אמילתא דרבי יהודה קיימי:

שאינו משלם אלא דמי שעורים.

במדליק בתוך שלו איירי[א] דאי במדליק בתוך של חבירו שעורין והגדיש חטין למה לא ישלם חטין כיון דחזי להו ובסמוך מדמי להו נמי לנותן דיינר זהב לאשה ופשעה בו משמע דהיינו מדליק בתוך שלו והלכה בתוך של חבירו:

לרבי יהודה דמחייב על נזקי טמון **באש בו.** לרבנן נמי הוה מצי למימר דעשו תקנה בדיבה בכל דבר ובגדיש במוריגין[ב] אלא רבותא אשמועי' דלרבי יהודה אפי' ארנקי בגדיש עשו תקנת נגזל[ג]:

עשו תקנת נגזל במסור או לא.

כתב רב אלפס כגון שיש עדים שמסרו ואיבד ממונו ואין יודעין כמה[ד] מיקו וכל מיקו דממונא נקולא[ה] ובשם רב האי גאון כתוב שישבע ויטול מחלה שכל מיקו דממונא חולקין[ו] ואין נראה לר"י לחייב כלל משום מיקו ור"ת מפרש דהך בעיא[ז] כשהמוסר מכחיש את הנמסר דומיא דנגזל בשבועות דגזלן מכחישו אבל אם המוסר עצמו אינו יודע כמה[ח] ישבע נמסר כמה הפסיד ויטול ולר"י נראה דהך בעיא אפילו אין המוסר יודע דומיא דתקנת נגזל באשו שאין המבעיר יודע כמה הפסיד הניזק דמבעי ליה במסור אי עשו תקנתא או לא[ט]:

מי מנחי אינשי מרגניתא בכספתא או לא. אפילו יש עדים שהיה בו מרגניתא מבעיא ליה דשמא לא אבעי ליה לאסוקי אדעתיה להאי ולא אמרינן מאי הוה ליה גביה לאזקיה כיון דלא רגילי אינשי לאנוחי כלל[י] ולא דמי לדינר זהב[יא] דלעיל דאבעי לה לאסוקי אדעתא טפי דפעמים שאומר כן דירא שאם היתה יודעת שהוא של זהב לא היתה שומרתו ולא דמי נמי לארנקי בגדיש דרגילין טפי דמנחי מרגניתא בכספתא ואין לפרש דלעניין שבועה[יב] מבעיא ליה אי עשו תקנת נגזל ויהא נאמן לומר שהיה בו מרגניתא דל"כ מה היה אומר לרב אשי דלא אמר מתני' מה ענין זה למשנתינו[יג]:

מה בין גזלן לחמסן. בלשנא דקרא אין חילוק ביניהם[יד] והכא קבעי מה בין גזלן דרבנן לחמסן דרבנן דתניא בפ' זה בורר (סנהדרין דף כה:) הוסיפו עליהם הגזלנים והחמסנים ומפרש גזלן לא יהיב דמי ובמלאכת חרש שוטה וקטן כדמוקי ליה התם דאין פסול מן התורה אלא משום דרכי שלום: **חמסן יהיב דמי.** וכשלא אמר רואה אני כדמפרש אבל מן התורה אינו פסול[טו] אלא היכא דלא יהיב דמי אבל היכא דיהיב דמי כשר אע"ג דלא אמר רואה אני אע"פ שעובר על לאו דלא תאמרי בפרק שנים אוחזין (צ"מ דף ה: ופס ד"ה בלא) לא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע להו וההיא דסוף מכילתין (דף קיט.) דמייתי תחמסם בני יהודה דאפילו היכא דיהיב דמי הוה כאלו גוטל נשמתו לאו דרשה גמורה היא אלא אסמכתא בעלמא דחמסן דקרא היינו גזלן דלא יהיב דמי ומ"ת כיון דחמסן דיהיב דמי פסול מדרבנן מ"כ כי אמרי' בפ' שנים אוחזין (צ"מ ד' ה: ופס ד"ה בלא) אלא הא דאמר רב הונא משביעים אותו שבועה שאינה ברשותו וימא מיגו דחשיד כו' ומשני מורה ואומר דמי קיימינא מ"מ מה תירץ בכך אם הוא מעכב הפקדון בידו ורולה ליפטר בדמים בעל כרחו של בעלים הרי הוא חמסן ופסול לשבועה מדרבנן ואכתי וימא מיגו דחשיד כו' וי"ל דמ"מ[טז] בגזלן דאורייתא אין להוכיח אלא יהא חשוד אשבועתו ועוד דחמסן דרבנן כשר הוא ואינו פסול עד שיכריזו עליו כדאמר בפ' זה בורר (סנהדרין ד' כו:) ואפילו אם הוא ידוע שנעשה חמסן בעניין זה שמא לא רצו אנשים לפוסלו בכך וגם לא להכריז אלא דוקא כי שקיל וחטיף בזרוע בעל כרחייהו דבעלים[יז] והמקשה דקא פריך וימא מיגו דחשיד כו' אע"ג דהא ודאי קיס לן דגזלן דרבנן בעי הכרזה ואינו נפסל עד אחר הכרזה כל עיקר לא הביא דברי רב הונא אלא משום דמקשה והא דעבר בלא תחמוד א"ל הכי מקשה כיון שפטר עצמו במה שטען שגנבו או נאבדו ואינו משלם דמיס אלא לפי שאינו רוצה לישבע ואם היה פוטרו מן השבועה לא היה משלם כלום א"כ וימא מיגו כו' ומשני מורה ואומר כו' וגם אם היה פוטרו מן השבועה שמא כמו כן היה משלם דמיס לפי שמעכב הפקדון בידו ולהכי לא חשיד אחמסן:

פסולה

במה דברים אמורים במדליק בתוך שלו והלכה ודלקה בתוך של חבירו אבל מדליק בתוך של חבירו[ו] (דברי הכל) משלם כל מה שהיה בתוכו ומודה ר' יהודה לחכמים

[א]במשאיל מקום לחבירו להגדיש גדיש והגדיש והחטמין שאין משלם אלא דמי גדיש בלבד [ב]להגדיש חטין והגדיש שעורין שעורין והגדיש חטין חטין וחיפן בשעורין שעורין וחיפן בחטים שאינו משלם אלא דמי שעורין בלבד אמר רבא [ג]הנותן דינר זהב לאשה ואמר לה הזהרי בו של כסף הוא הזיקתו משלמת דינר זהב משום דאמר לה מאי הוה ליך גביה דאזקתיה [ד]פשעה בו משלמת של כסף דאמרה ליה נטירותא דכספא קבילי עלי נטירותא דדהבא לא קבילי עלי א"ל רב מרדכי לרב אשי אתון בדרבא מתניתו לה אנן ממתניתא פשיטא לן חטין וחיפן בשעורין שעורין וחיפן בחטין אינו משלם אלא דמי שעורין בלבד אלמא אמר ליה נטירותא דשערי קבילי עלי הכא נמי אמרה ליה נטירותא דדהבא לא קבילי עלי אמר רב שמעית מילתא לר' יהודה ולא ידענא מאי היא אמר שמואל ולא ידע אבא מאי שמיע ליה לר' יהודה דמחייב על נזקי טמון באש [ה]עשו תקנת נגזל באשו בעי אמימר עשו תקנת נגזל במסור או לא אליבא דמ"ד לא דיינינן דינא דגרמי לא תבעי לך דמסירות נמי לא דיינינן אלא כי תבעי לך אליבא דמ"ד [ו]דיינינן דינא דגרמי [ז] עשו תקנת נגזל במסור דמשתבע ושקיל או לא [ח]תיקו ההוא גברא [ט]דבטש בכספתא דחבריה שדייה בנהרא אתא מריה ואמר הכי והכי הוה לי בגוה יתיב רב אשי וקא מעיין ביה כי האי גוונא מאי א"ל רבינא לרב אחא בריה דרבא ואמרי לה רב אחא בריה דרבא לרב אשי לאו היינו מתניתין דתנן ומודים חכמים לר' יהודה במדליק את הבירה שמשלם כל מה שבתוכו שכן דרך בני אדם להניח בבתים אמר ליה [י]אי דקא טעין זוזי הכא נמי הכא [יא](במאי עסקינן) דקא טעין מרגניתא מאי מי מנחי אינשי מרגניתא בכספתא או לא [יב]תיקו [יג]א"ל רב יימר לרב אשי טעין כסא דכספא בבירה מאי אמר ליה [יד]חזינא אי איניש אמיד הוא דאית ליה כסא דכספא אי נמי איניש מהימנא הוא דמפקדי אינשי גביה משתבע ושקיל ואי לא לאו כל כמיניה א"ל רב אדא בריה דרב אויא לרב אשי מה בין גזלן לחמסן א"ל [טו]חמסן יהיב דמי [טז]גזלן לא יהיב דמי א"ל אי יהיב דמי חמסן קרית ליה [יז]והאמר רב הונא [יח]תלוה וזבין זביניה זביני לא קשיא הא דאמר רוצה אני הא [יט]דלא אמר רוצה אני:

מתני'

[ו] רש"ל מ"ז וכ' רש"ס דל"ל למוקמו וכמ"ש תוס' לעיל ד"ה לפלוג, [ז] רש"ל לעיל ד"ה לפלוג, [ח] רש"ל מ"ז, [ט] שבועות מו:, [י] ב"ב מז:, [יא] [שמות כב], [יב] גי' רש"ל לרב כהנא דלעיל,

מוסף רש"י

תלוה וזבין. מי שאלו אותו לו עשו לו יסורין עד שמכר וקיבל הדמים ואמר רוצה אני, **זביניה זביני.** ולא יוכל לחזור בו (רשב"ם ב"ב מז:).

מוסף תוס'

א. דהשתא לא חשיב מזיק אלא הוי כפשיעה בעלמא. כ"ש. **ב.** במדליק בתוך של חבירו שלא ברשות דנשבע כמה כלים טמונים היו שם ונוטל, דהא מודו רבנן דמשלם לו מוריגין וכלי בקר שדרכן להצניע בתוכו. ה"ר יומנן בשימו"ק. **ג.** [דלרבנן] פשיטא דהיינו נגזל לגמרי שהרי נכנס לתוך רשות חבירו שלא ברשות לבשל שם תבשילו והבעיר גדישו כלומר שלא שמר אשו מרוח מצויה, אבל אליבא דר' יהודה דמיירי בהדליק בתוך שלו אמינא שלא עשו בו תקנת נגזל דהא לא דמי לנגזל שהרי לא נכנס לתוך של חבירו [קמ"ל ד]אפ"ה עשו תקנת נגזל בו. ה"ר יומנן בשימו"ק. **ד.** דומיא דאשו ונגזל דמיירי שיש עדים שראוהו שנכנס בביתו וכלים טמונים תחת כנפיו. כ"פ. **ה.** ומספיקא לא מפקנן ממונא. לא"פ. מיהו נראה דהמוציא מחברו עליו הראיה. כ"פ. ואם תפס הנמסר אין מוציאין מידו. מאירי. **ו.** דקיימא לן ממון המוטל בספק חולקין, ותיקו דממונא ספק הוא. רשב"א. **ז.** מיירי. כ"פ. **ח.** הפסידו. כ"פ. **ט.** שלא עשו תקנת נגזל באשו אלא בשהוא טוען איני יודע הא אם אמר בבריא חפשתי בה ולא היה בה מה שזה טוען אין מוציאין שלא בראיה, ואע"פ שבתקנת נגזל הנגזל טוען בבריא ואעפ"כ עשו תקנה לנגזל, הנגזל חשוד, וזה, רצוני לומר המדליק, אינו חשוד. מאירי. **י.** [ו]אנוס היה לגמרי. כ"פ. **יא.** ואמר לה של כסף. מו"ז. **יב.** ובדליכא עדים. כ"פ. **יג.** [ד]מתניתין על כרחין בדאיכא עדים מיירי דהא לא איירי מתניתין מדין תקנה דנגזל באשו מדלא מייתי מינה ונימא דעשו תקנת נגזל. כ"פ. **יד.** דבלישנא דקרא חמסן היינו גזלן ולא יהיב דמי. תוס' שאנן בשימו"ק. **טו.** לעדות ולשבועה. תוס' כ"מ ה ע"ב ד"ה בלא. **טז.** אפילו איכא לאוכוחי מהכא דלא אמרינן מיגו דחשיד אממונא וכו' בגזלנות דרבנן, מ"מ. תוס' שאנן בשימו"ק. **יז.** אבל הכא לא חציף אלא מעלים חמסנותו ואמר שנאבדה לו, לא פסיל. תוס' כ"מ שם.

עין משפט נר מצוה

סו א מיי' פי"ד מהל' נ"מ הל' יא סמג עשין סט טוש"ע מ"מ סי' מיח סעי' יד:

סז ב מיי' שם שם טוש"ע שם סעי' טו:

סח ג ד טוש"ע מ"מ סי' רלח סעי' ד:

סט ה מיי' פי"ד מהל' נ"מ הל' יב ופ"ז מהל' חובל ומזיק הלכה ח סמג עשין סט וסי' פ טוש"ע מ"מ סי' מיח סעי' יג וסי' ל סעי' ז וסי' שפח סעי' ח:

ע ו מיי' פ"ז מהל' חובל ומזיק הל' ז סמג עשין ע טוש"ע מ"מ סי' שפו סעי' ח:

עא ז מיי' שם פ"ח הל' ז סמג שם טוש"ע מ"מ סי' שפח סעי' ז [רב אלפס במקומו ועוד בפ' י' דף מטו]:

עב ח ט י כ מיי' שם פ"ז הל' יז סמג שם טוש"ע שם סעי' ח:

עג ל מיי' פ"י מהל' עדות הל' ד ופ"א מהל' מכירה הל' ה סמג לאוין ריד טוש"ע מ"מ סי' לד סעי' יג וסי' רה סעי' ח:

עד מ מיי' פ"ח מהל' גזילה הלכה ג סמג לאוין קפו טוש"ע מ"מ סי' שנו סעי' ז:

עה נ מיי' פ"א מהל' מכירה הלכה ח סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' רה סעי' ח:

עו ס מיי' פ"א מהל' עדות הלכה ד סמג לאוין ריט טוש"ע מ"מ סי' לד סעי' יג:

גליון הש"ס

גמ' עשו תקנת נגזל במסור. עיין לעיל דף לד ע"ח תוס' ד"ה תמול ולקמן ע"ב תוס' ד"ה יפלו שטרות:

רבינו חננאל

בעי אמימר אליבא דמאן דאמ' דיינינן דינא דמסורות עשו תקנת נגזל במסור ומשתבע הנמסר ושקיל, אי לא, ועלתה בתיקו. וקימא לן כל תיקו דממונא לקולא ולא משתבע ולא שקיל ולא מידי. וראינו שפסק רבינו הגאון בספר שבועות (משפטי השבועות ח"ב ש"ב) נשבע כמה נענש ונוטל מן המסור חצי מה שנענש, דקימא לן (לעיל מו, ב) ממון המוטל בספק חולקין, ותיקו דממונא ספק הוא, ובהדיא אמרינן המסור הוא מכ"ר אבות נזיקים ולאו קנסא הוא אלא ממונא הוא, והוא מפורש בתחלת המסכת (ע' לעיל ה, א), ולא עוד אלא דחזינן סוגיא דשמעתא במסקנא עשו תקנת נגזל במפסיד ממון חבירו בידים, ונשבע ושקיל. [ערוך]: **ההוא גברא דבטש בכספתא דחבריה וכו'.** בטש, פי' בעיטה שהיא רפיסה ברגל. [ערוך]: **בכספתא,** פי' ארגז שמשימין שם הכספין. א"ל **רב יימר לרב אשי טענו כסא דכספא בבירה מאי, אמר ליה חזינא אי איניש אמיד הוא וכו'.** שמע מינה עשו

תקנת נגזל כמפסיד ממון חבירו בידים. **ירושלמי** (פ"ו ה"ו). חד בר נש אפקיד בהדיה חבריה חד שק צרור ואירעו אונס. הדין הוה אמר סיגון הוה מלא ואיתו הוה אמר מיטכסין הוה מלא. אתא עובדא קומיה דרב ואמר הרי זה נשבע ונוטל. ר' יוחנן בעי מהו שיטענון דברים שאינם ראוין לו. נשמעינה מן הדא אריסיה דבר זיזא אפקיד גבי חד בר נש ליטרא דדהבא, מית בר זיזא ומית אריסיה דבר זיזא. אתא עובדא קומיה ר' ישמעאל בר' יוסי אמר מאן לא ידע דכל מה דאית ליה לאריסיה דבר זיזא, דבר זיזא הוא, דיתיהבון לבני דבר זיזא. הוה ליה לבר זיזא בנין רב[ן]בין ובנין (ז)[ד]קיקין אמר יסבון רב[ן]ביא פלגיא (ומאן) [וכד] דדקיקא רבן יסבון פלגא. (דמר') [דמן] ר' ישמעאל בר' יוסי. אתא עובדא קומיה ר' חייא אמר אי מאן מן הדא ליתא את שמע מינה כלום. יתיהיבון לבני דאריסיה, אמר ליה מריה דפקדונא כבר יהבית פלגא. אמר ליה מה שנתת על פי ב"ד נתת, ומה שאתה נותן על פי ב"ד אתה נותן. מהו דיימרין בנוהי דאריסיה לבנוהי דבר זיזא הוו לן מאן דנסביתון. יכילון למימר להן מה שנעשה על פי ב"ד נעשה. מהו דיימרין דקיקיא לרב[ן]ביא נחלוק עמכון. יכלין למימר להו מציאה מצאנו. אמר ר' יצחק לית בין דקיקיא לרבריבא אלא כמי שניתן להם במתנה. [ערוך]: **א"ל רב אדא בריה דרב אויא לרב אשי מה בין גזלן לחמסן א"ל גזלן לא יהיב דמי חמסן יהיב דמי. אי יהיב דמי חמסן קרית ליה, והאמר רב הונא תלוה וזבין זביניה זביני. לא קשיא הא דאמר רוצה אני הא דלא אמר רוצה אני.** פי' אע"ג דיהיב דמי כיון דבעל כרחיה שקיל ולא אמר הנגזל רוצה אני חמסן קרית ליה.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות